

Acésta f6ia ese
cate 3 c6le pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii asoci-
atiunei, 6ra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
10 franci cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

F6i'a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abon6za la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiuu, s6u prin posta
s6u prin domni co-
lectori.

Nr. 20.

Brasiovu 15. Octobre 1869.

Anulu II.

Din cronic'a lui Michailu Cserei. 1661—1711.

(Continuare).

In a. 1704, pre candu se intemplasera la Sibiuu cele impartasite mai in susu, cronicariulu nostru se aflá strimtoratu cu famili'a sa inca totu in fortar6ti'a Gurgiu (G6rg6ny), unde se mai aflá preste treidieci familii nobile, precumu Teleki, Vay, Macskási, Bánffi, Vas s. a. s. a. Fortar6ti'a era aparata numai de patrudieci si siese ostasi nemtiesci, comandati de unu locotenente si de unu numeru 6recare de nobili din comitatulu Turdei, carii jurasera credintia imperatului. Curutii, carii impresurasera fortar6ti'a, era candu mai multi, candu mai pu6ini, se portá inse f6rte misielesce, incatu cei din fortar6tia au fostu in stare de a face patrudieci si d6ua de eruptiuni asupra loru. Cu t6te acestea Gurgiulu in fine totu a cadiautu in man'a curutiloru; pentrucá Mich. Teleki junior, care fusese capitanu alu Cetatei-de-p6tra pe partea lobontiloru, trecu si elu la curuti, apoi venindu asupra Gurgiului, unde se aflá si famili'a Telekiana, dupa cateva incercari desierte de a luá fortar6ti'a, apucá pe alta cale, de si rusin6sa, inse nesanger6sa; elu adeca promise locotenentelu nemtiescu una miie de galbini si rangu de colonelu, d6ca acesta va da fortar6ti'a si va trece la curuti. Asia se s6 intemplá.

In t6mn'a acestui anu in dio'a de St. Martinu faimosulu comite Stefanu Apor, fanaticulu patronu alu iesutiloru, morí in Sibiuu lovitu de apoplecia, dupace duoi ani intregi suferí de unu morbu f6rte scárnavu, adeca de scurs6rea sangelui prin partile genitali. Una parte mare din averea lui cea colosala apucasera a o rapí si depredá curutii; cu t6te acestea elu totu avu de unde se mai lase iesutiloru una suta treidieci si d6ua mii fiorini, 6ra preste acea suma mai remase una stare cá de trei sute de mii, care se impartí intre mai multi consangeni ai lui.

Pre candu decurgea acestea in Transilvani'a, caus'a lui Franciscu Rákoczi inaintá f6rte bine in Ungari'a, pentrucá mai t6ta Ungari'a cadiause in potestatea lui; cetatile si cei mai multi magnati trecusera la Rákoczi; numai palatinulu Paulu Eszterhás (Eszterházi) s6 cativa magnati mai remasesera credintiosi casei Habsburg, de aceea ei s'au si retrasu la Vien'a. Totu in acelu anu Rákoczi indemnatu de Nicolae Beres6ni incepu a bate moneta de arama, cu inscriptiunea Pro libertate, din care cauza poporulu numea acea moneta Libertas. Era inse mare bla-

stematia cu acea moneta, pentrucá Rákoczi si toti ai sei facura specula spurcata, cá-ce oprindu ei circulara monetei de argintu in ti6ra, de alta parte cu monet'a de arama cumparara totu ei argintulu dela locuitori. (Adica tocma precumu facura si in cele trei luni de vara din a. 1849, candu curutii cumpará barbatesce auru si note austriace, 6ra d6ca comerciantii nu voiá se schimbe de buna voia, ei luá cu forti'a).

Vediendu Rákoczi, cá'i merge bine in Ungari'a, se prochiamá pe sine de principe comandante alu Ungariei, apoi se apucá si de reorganizarea regimulu. In Transilvani'a denumí unu consiliu, in care era: Mich. Baresai, Mich. Teleki, cá tesaurariu, carele apoi despoia ti6r'a tocma precumu facuse si tata-seu, Gavriulu Iosika, Ioanu Sárossi, apoi unu sasu, anume Klausenburger. Acestia representá guberniulu transilvanu alu lui Franciscu Rákoczi.

Dupa acestea cronicariulu trece 6rasi la Ungari'a, de unde ne spune, cá vediendu imperatulu Leopoldu I. progresele cele mari ale lui Rákoczi, a trimisu pe Stefanu Szirmai cu unu consiliariu nemtiescu la Sambat'a-mare, pentru cá se negotieze cu ungurii. Rákoczi inca 'si trimise pe plenipotentiarii sei. La ac6sta fapta istorica Cserei adaoge dela sine d6c6ndu: „Vedi atunci d6ca avea ungurii mente, se potea impaca cu imperatulu pre langa conditiuni bune. Rákoczi potea se castige si principatulu Transilvaniei; pentrucá cas'a austriaca de patru sute de ani neci-una-data nu a fostu asia strimtorata cá pe atunci. Francii adeca ocupasera atatu Spani'a, catu si parte mare din imperiu; armatele imperatului le batura de cateva ori. Mai dinc6ce in vecinatatea Vienei bavaru ocupá mai t6te provinciile imperatului; 6ra ungurii ardea si depredá Moravi'a, Silesi'a, Austri'a, Stiri'a. Ci acei unguri nebuni crediendu asia, cá cas'a austriaca are se p6ra, nu acceptara acele conditiuni bune, cu care'i inbi6ca imperatulu nemtiescu, ci pusera imperatului nesce conditiuni asia de estravagante, cá si cumu nu aru tracta cu domnulu loru, ci cu iobagiulu loru; ba nu respectara neci pe Paget, renumitulu oratoriu alu Angliei, care descinsese inc6ce spre a fi midiolocitoriu.“

Paget desgustatu de orgoliulu ungurescu si 6resicumu fiendu'i rusine, cá elu, carele fusese in stare de a impaca pe turci cu nemtii, la unguri nu are neci unu respectu, manienduse pe densii, ii injurá cumu ii vení la gura, apoi se reint6rse la Angli'a si

neci că mai vení. Anglii si olandii, carií că protestanti dórea se ajute incai pe protestantii din Ungari'a, vedindu trufi'a unguíloru, ii si mai lasara de capulu loru; asia negociatiunile dela Sambat'a-mare se sparsera. „Dupa aceea unguíi aru fi acceptatu si diumetate din acelea, cu care 'i inbiúese némtiulu. Asia o pate acela, care nu e indestulatu cu puçinu, că nu'i dau nimicu. Gavriilu Bethlen, Boeskaí si be-tranulu Rákoczi n'au facutu asia, 'ci curendu se im-pacara cu imperatulu si castigara bine.“

Pe la finea acestui anu ducele Eugenu, coman-dantele armatei imperatesci si Marlborough, comandan-tele armatei britanice reportara victoriile cele ilustre asupra franciloru. In dio'a de Craciunu 1704 batù si generalulu Haissler pe curutii lui Rákoczi atatu de tare, incatu au ocupatu dela ei si Sambat'a-mare, unde se si asiedià pe érna.

Totu pe atunci unguíi ardeleni trimisera la Rá-koczi pentru ajutoriu, pentrucà ei de sine nu se mai potea aparà in contra lui Rabutin. Rákoczi le tri-mise pe Simionu Forgách cu plenipotentia si cu rangu de generalu, dandu'i sub comanda siese mii de hai-ducu, calarime numeroáa, tunuri mari de spartu murii si alte aparate belice. Inaintea lui Forgách vení Pa-velu Gyürki cu óste imbracata prea frumosu, com-puta inse din ómeni blastemati, infami si porci-de-cane.*)

Vedindu acestia pe ostile ardeleni imbracate in sumane (tiundre), le scupá si le bajocurea. „Insusi Pav. Gyürki portanduse „cu una gravitate porcésca,“ díse catra Laurentiu Pekri: Dieu jupane, ardelenii nu merita neci coji de pane, pentrucà pana acumu aru fi trebuitu se tóce in capu chiaru si cu ciolane pe acei cativa nemti miserabili, carií se afla in Transil-vani'a. Ce este si acelu Medeasiu? Déca va voi Ddieu, că se mergu eu acolo, neci pentru dejunu nu voru fi de ajunsu óstei ce am cu mine.“ Pekri rusínan-duse, ii respunse numai atat'a: „Dumneata jupane poti se incerci, déca vei ajunge acolo; dieu inse in Transilvani'a veti da preste nemti mai buni, decatu sunt cei din Ungari'a.“ Dupa acestea Gyürki pur-cesse in adeveru asupra Medeasiului; ci baronulu Tige ii esí inainte si'lu batù atatu de bine, incatu preste duóá sute cincidieci curuti de Ungari'a remasera morti, éra Gyürki sarindu din sania si incalecandu unu calu, scapà abia cu fug'a pana la Cetate-de-balta, rusínatu si bajocuritu de toti ardelenii.

In aceeasi érna esíndu si comandantele din Bra-siovu in contra curutiloru secui asiediati la satulu Hermanu, ii sparse si 'i luà la fuga, éra satului ii dete focu. Petru Kálnoki scapà calare, inse fara siea.

Intre acestea ajungundu si Forgách cu tóta óstea in Transilvani'a, dete porunca, că tíer'a intréga se se scóle in arme, apoi plecà asupra Medeasiului. Ra-butin poruncí lui Tige, că lasandu in Medeasiu nu-

mai trei sute calareti, cu celelalte trupe se mérga la Sibiiu. Acelu Tige avù curagiulu, că se tréca cu patru sute calareti ai sei p'ntre multímea de curuti, fara că se fia atacatu. Indata dupa aceea Forgách bombardà Medeasiulu si comandà unu asaltu de hai-ducu, carií inse au fostu respinsi de nemti, cu per-dere mai bine de trei sute din ceia; fiinducà inse comandantele cetatei morí lovitu de unu glontiu, éra successoriulu seu in comanda capitanulu Salz era omu fricosu, Medeasiulu totu capitulà. Dupa acestea For-gách ar fi potutu inainte si ocupá Fagarasiulu si Bra-siovu; elu inse 'si perdù tempulu in ospetie, betii si desfrenari cu femeile. Dela Medeasiu trecù la Blasiu, éra de acolo alegundu una trupa buna, o trimise, că se asalte fortaréti'a din Turnu-rosiu, ceea ce s'a si intemplat. Comandantele nentiescu fu taiatu, éra ostasimea fu dusa in captivitate. Atunci isi perdù viéti'a si rationistulu Stefanu Síncai, (unulu din mai-marii istoricului Georgie Síncai). Forgách se mutà dela Blasiu cu óstea la Hasiagu, unde se intarí cu siantiuri. De aici Forgách se reintórse la Ungari'a, éra in loculu seu lasà de comandante pe Pav. Orosz, macaru-cà Laurentiu Pekri si Mich. Mikes era gene-rali mai invetiati, carií facea catu una suta de Orosz; dara Forgách nu'i iubea, din cauza numai, că era ardeleni si necurmatu se certá cu ei. Pentrucà un-gurenii au urítu totudeauna din sufletu pe ardeleni, si totusi Ardélulu se insocí cu ei spre perirea sa.*)

Atatu din Sibiiu, catu si din Brasiovu mai multi au cerutu dela Rabutin concessiune, că se póta trece in Tíer'a romanésca, că adeca se traiésca mai usioru acolo. Rabutin luà dela ei reversalie in scrisu, că nu voru trece la Rákoczi; ei inse totu au trecut, din cauza, precumu díce cronicariulu, că acei boieri acumu credea, că e vai de capulu némtiului si că neci unu némtiu nu va mai remanea pe lume, éra apoi cine se le dea loru domní, déca nu se voru alatura de tempuriu langa Rákoczi. Pavelu Orosz (care a remasu in loculu lui Forgách de comandante alu curutiloru), trimise in Sibiiu pe unu trompetariu cu asia numite regalia, prin care Franciscu Rákoczi chiamá pe domnii din Sibiiu la dieta in Alb'a-Iuli'a. Rabutin arse acelea regalia sub furci, éra pe trom-petariu ilu spendiurà, dupa aceea lui Pavelu Orosz ii anuntia asia, că cu unu talchariu, precumu este elu, nu voiesce se aiba neci-una comunicatiune belica. Dieu că neci nu meritá, pentrucà (Orosz) este unu infamu si gazda de talchari, nu merita se fia gene-ralu, ci numai se sídia in bordéle de femei publice.

Duoi ani de díle (adeca dela urdírea revolutiú-nei) Rabutin remasese lipsitu de orice ajutoriu osta-siescu din partea armatei imperatesci, care operá in Ungari'a, de victualii inca incepù a simtí lipsa mare. Óstea sa era mica, din contra óstea curutiloru ungu-

*) „Semmirekellő, istentelen, átkozódó, prédáló, kevély, hit-ván emberek.“

*) „Mert a magyarországi ember gyomorból gyűlölte min-denkor az erdélyi embert, mégis egyben czimborála Erdély a maga veszedelmére velek.“ Cserei pag. 347.

reni si ardeleni, cãti stã sub comand'a lui Forgách (sèu a lui Orosz) in Ardealu ajungea pe usioru la treidieci de mii. Intre acestea impregiurari Rabutin se decise, cã decãtu se mòra de fõme in Sibiiu, mai bine se ésa cu óstea sa la campu, cá se mòra cu onóre. Pe atunci inse (adeca in primavér'a a. 1705) Sigismundu Balásfi, pe carele boierii din Sibiiu ilu trimisesera la Vien'a, pentrucã se céra ajutoriu, se reintórse prin Tiér'a romanésca cu scirea inbucuratória, cã armat'a imperatésca comandata de generalulu Erbeville vene de siguru intru ajutoriu. Asia se si intemplã.

Imperatulul Romaniloru adeca dupa domnia de cincidieci de ani si dupa multe adversitati petrecute, repausã (in 5. Maiu 1705) in Vien'a in alu siesedicelea anu alu vietiei sale. Acestu omu era blandu si înduratori, ministrii inse abusara de blandetiele lui si commisera totu feliulu de infamii in numele imperatulului. Imperatulul trimitea pe suplicanti la ministrii, éra dela aceia nu scotea nimeni resolutiune fara mita. Rebeliunea unгурésca inca s'a escatu din cauza, pentrucã ministrii au supusu la contributiuni, au nacajitu, torturatu pe unguri, éra iesuitii au persecutatu pe reformati. Destulu au plansu si s'au vaieratu la imperatulul, cã nu le-a folositu nimicu. Eu am cititu (serie Cserei) una suplica a palatinului Eszterhási, (sic) scrisa in favórea unгурiloru catra imperatulul, in care díce intre altele: „Maiestate imperatésca, indurate de unguri, usioréza-le jugulu, pentrucã acú neci Dumnedieu din ceriu nu mai póte suferi opresiunea unгурiloru, chiaru si lemnele si pietriile au inceputu a deplange calamitatea loru etc.“ Transilvani'a inca de aceea se induplecã asia usioru spre rebeliune, pentrucã li se urise de atatea mortificatiuni ale nemtilorulu; de sí, precumu am dísu mai susu, insii boierii tieriei pórtã culp'a infrangerei diplomei. „Cu tóte acestea déca imperatulul ar fi fostu unu omu mai de-steptu, usioru ar fi potutu vedé reulu, pentrucã se'lu vindece. Se sí facu totudeauna rele mai multe sub una domniã blandóca, lasatória, decatu sub orice tiranu.“

Indata inse ce succese Iosifu la tronu, prefaceri mari urmara in curtea imperatésca, pentrucã pe cardinalulu Kollonics ilu trimise frumosielu pe ací incolo, adeca ii dete dimisiunea, oprindu'lu totu-una-data, cá se nu se mai amestece in neci una afacere de ale curtei, adeca de ale regimului. Pe ceilalti ministrii, carii in dílele repausatului imperatu conspirasera pe sub mana cu francii, inca 'i alungã dela curte, éra in loculu loru puse de ministrii dintre contemporanii sei, carii isi luasera educatiunea cu elu impreuna. Éra fiindu-cã imperatulul Iosifu I. avea trebuintia de bani pentru portarea guerei, si fiindu-cã tesaurulu imperatésca era desiertu, éra de alta parte imperatulul sciã, cumu-cã in Domus professa a iesutilorulu zacea sume colosali, trimite preste ei si le stórcé cinci milióne fiorini, cu care suma ajustã una óste de duóaspredieci mii, spre a o nainta asupra

Transilvaniei. Iosifu adeca fiindu de fatia intr'una din conferentiele ministeriali, pre candu tata-seu se mai aflã in viétia, si curgêndu discusiunea despre aparatele belice, la care unii (ministrii) credea, cã voru trebuí vreo duóaspredieci séu treispredieci milióne, elu ríse, éra tata-seu ilu intrebã, cã pentruce ríde. Iosifu respunse: Eu rídu pentru aceea, pentrucã totu ce voiescu se indeplinésca acesti ministrii ai Maiestatei tale cu treispredieci milióne, eu pociu indepliní cu siese fiorini, pentrucã cu siese fiorini voiu cumpara cateva lantiuri si voiu pune, cá cu acelea se spendiure pe cativa din acestia, dela carii apoi voru remanea atati bani, incatu maiestatea ta vei potea porta guera si diece ani. Maiestatea ta esci prim'a persóna dintre toti monarchii cristianitatiei, dintre carii inse neci unulu nu este mai saracu, decatu maiestatea ta; din contra, neci-unu rege nu are ministrii asia avuti, precumu sunt ai maiestatei tale, éra acelea avutii le fura ei totu din alu maiestatei tale, éra candu trebuescu bani pentru sierbitiulu maiestatei tale, neci-unu banu nu voiescu se dea. Ci las', cã 'i voiu invetia eu pe ei, candu voiu ajunge se domnescu eu.“ Apoi dieu, cã Iosifu ii si invetia.

De ací inainte cronicariulu insémna puçine inca si despre bataliile austriaciloru cu Bavari'a si despre alte evenimente din Boemi'a si din Germani'a, trece apoi éra si la Ungari'a. Ací ne spune, cã imperatulul Iosifu I. mai nainte de a merge éra si cu arme in contra unгурiloru, le scrisé mai antaiu frumosu si'asecurã sub verbo regio, cã tóte relele cate li s'au intemplatu sub domniã tata-seu, se voru vindeca si corege. Ci unгурii despretiura acea epistolã a imperatulului, pentrucã ei credea, cã lui ii este frica de densii, incatu de spaima mare le va lasa si regatulul pe sam'a loru. Atunci imperatulul vediendu, cã vorb'a frumósa nu folosesce, porunci lui Erbeville, cá de ar sci, cã 'i va perí óstea întréga, se intre in Transilvani'a. Acelu generalu se pune in marsiu fórte bine ordinaru si totudeauna paratu de bataia. Rákoczi ii ese nainte la Podmericz, unde se si lovescu; „éru unгурii o iau la fuga dupa datin'a loru; multi peru in acea batalia, aparatele belice inca le lasa in manile nemtilorulu; insusi Rákoczi abia atrei'a dí dete preste ómenii curtei sale.“ Rákoczi isi readuna pe ai sei in numeru pana la sieptedieci de mii si la Veres-Kó (Pétr'a rosiia) éra si dà peptu cu nemtii, ci éra si remane batutu reu, perindu acolo multe mii de curuti, mai alesu dintre haiducime, intru atata, incatu din óstea unгурésca abia remasera patru cinci mii pre langa Rákoczi. Asia nemtii potea inainta spre Transilvani'a. Rákoczi si Bercsényi se invoira, cá aceasta se remana in Ungari'a spre apararea orasialorulu montanistice, éra Rákoczi se intre in Transilvani'a, unde uninduse cu curutii de aici, in muntii de catra Oradea se inchida calea nemtilorulu, éra comitele Al. Károlyi cu diece mii de calareti se mérga pe urm'a nemtilorulu, pentrucã strimtorandu'i se'i pacalésca. Károlyi se si sculã cu calarimea si mai antaiu se apucã

se sparga si distruga orasia, sate si se nimicéscă ce-realiile locuitorilor, pentrucă nemtii se nu afe ni-micu de mancare. Ajungându Károlyi si la Dobri-çinu, a scosu pe locuitori cu forti'a din orasiu, pre-cumu acestora nu li se intemplase neciunadata, neci candu venia turci, tatar si nemti. Intr'aceea Erbe-ville ajunse cu armata sa la Dobriçinu, unde aflandu victualii de ajunsu si vinuri multe, se ospetara bine si predara pe placu. Forgách apucase a veni mai de nainte in Transilvani'a; Rákoczi inca ajunse la Agârbiciulu-ungurescu, de unde conchiamă dieta la Alb'a-Iuli'a, pentrucă se fia instalatu de principe. Iesutii din Clusiu sciendu se jóce pe duóá mani, condusi de iesuitulu Kapi intempnara acolo pe Rákoczi cu pórtá triumfale si cu alte multe complimente lingu-sitórie si mintiunóse. Totu pe atunci Rákoczi batù si monete de argintu cu emblem'a lui Ercule, cumu culege capetele idrei. Sub Ercule se intielegea un-gurii cu Rákoczi, éra sub idra cu capete multe se intipuiá imperatulu si nemtii.

Se venimu éra si la afacerile Transilvaniei, unde se concentra din nou furi'a guerei civile.

Dupace cronicariulu premita unu casu de asasi-natu alu betranei comitese Cl. Mikes sugrumate de duóá cameriere ale sale, caroru apoi li se taiá ca-pulu in Brasiovu, arata mai departe, că pe atunci si elu se aflá in óstea curutiloru, care audiendu de ve-nirea lui Rákoczi, ii est înainte dela Clusiu la Agârbiciu. Indata-ce fruntasii curutiloru detera fatia cu Rákoczi, incepura a solicita dela elu nu numai func-tiuni, ci si averile aceluor boieri compatrioti ai loru, carii apucaserá a remané si a petrece strimtorati prin cetatile si fortaretiele transilvane, câte se mai aflá pe atunci in manile si sub comand'a generalului Rabutin. „Rákoczi inse chiamandu'i dinaintea cortului seu, unde me aflam si eu, acolo in publicu le dâse loru: „Du-mneavóstra se ve lasati de asemeni sollicitatiuni; a-cuma nu este tempu de acelea; pentrucă eu neci a-tata nu sciu, déca acestu menteanu de pre mine este alu meu, séu alu altuia. Déca vomu fi in stare de a reporta victoria asupra némtiului, atunci va avea fiacare promotiune in proportiunea meritului seu.“

La loculu acesta Cserei crede, că déca Rákoczi dupa intrarea sa in Transilvani'a si-ar fi concentratu la unu locu si anume la Turd'a pe pratulu lui Traianu tóta óstea, căta mai era sub comand'a sa, elu ar fi mai avutu vreo treidiece si cinci de mii calarime si diece mii pedestrime, cu care ar fi potutu bate pe nemti, carii venindu prin tienuturi depredate si pe drumuri desfundate prin ploile de tótna, ostenisera fórté tare. Acestu consiliu ilu dá lui domni din Ar-déln. Din contra Simionu Forgách, carele inca pe atunci incepuse a conspira cu nemtii, (din care cauza mai tardu si fu aruncatu in prinsóre de Rákoczi), ii dá consiliu, că se'si impartia óstea in mai multe tienuturi, ceea ce s'a si facutu, in catu nemidiuocitu sub comand'a lui Rákoczi remasera nunai patru re-gimente de calarime si nóua de pedestrime (de câte

una miie unulu), cumu si cinci sute pedestrii fran-cesci. Totu din consiliulu lui Forgách pe boierii fruntasi din Transilvani'a, inca'i departá de langa sine manandu'i in diferite parti ale tielei, cá se adune si se trimita victualia pe sam'a armatei. Asia 'si ba-tea jocu Rákoczi de boierii din Transilvani'a. Intre acestea la Clusiu si la Alb'a-Iuli'a se facea pregatiri mari pentru primirea lui Rákoczi, pentrucă diet'a con-chiamata la Alb'a-Iuli'a era se'lu prochiame de prin-cipe in dio'a de St. Martinu, adeca tocma in acea dí, in care Rákoczi fu batutu la satulu Jibau (Zsibó) a-tatu de cumplitu, in catu abia scapà cu fug'a pe la Gherl'a si Betlénu inainte, lasandu'si castrele intregi in pred'a nemtiloru, carii comandati nu atatu de Er-beville, care era unu generalu betranu si morbosu, catu mai virtosu de generalii Schlick si Klöckesberg, se batura cu mare curagiu, éra unu generalu Vir-mond (totu francu de natiune) sarindu de pe calu, si aruncanduse dreptu in siantulu castreloru un-guresci, la momentu provocà asaltulu granatiriloru si alu celeilalte pedestrimii; haiducii unguresci si tóte regimentele calaretie de curuti ó luara la fuga care in catrau, éra sêrbii ii persecutara pana la unu locu.

Ce vi se pare, cui s'a imputatu perderea acelei batalii din partea unguiriloru curuti? Spioniloru, éra mai virtosu unu tieranu romanu betranu, astutu si patítu, carele indemná pe nemti, cá se apuce catra Jibau, pe unde voru potea intra mai usioru in Tran-silvani'a. Curutii apoi apucandu pe acelu romanu, l'au spendiuratu.*) Intr'aceea totu Cserei spune cu-ratu, că anume generalulu Klöckesberg locuise multi ani in Transilvani'a, că cunoscea familiile si locurile in acésta tíera mai bine decatu patriotii nascuti aici.

Dupa acea batalia mare nemtii inaintara la Clusiu, unde generalii nemtiesci isi resbunara de spurcat'a perfidia a iesutiloru, ardiendule tóte aparatele facute pentru primirea lui Rákoczi, éra in monastirea loru pusera ostasi de nationalitate dana si de confesiune luterana, pentrucă cu atatu mai multu se'i mortifice. Curendu dupa aceea caduira in manile nemtiloru si celelalte fortaretie, numai Dev'a se tienù inca trei luni, dupa aceea cadu si aceea. Nemtii isi resbu-nara si de poporu prin esecutiuni infricosiate.

In dio'a bataliei dela Jibau, Rabutin care esise din Sibiu, batù si fugari pe una trupa de curuti la Porumbacu in districtulu Fagarasiului, éra pe alt'a comandata de Pavelu Orosz la Felécu deasupra Clu-siului. In aceleasi díle Vellenstein comandantele din Brasiovu sparse óstea secuiesca a lui Petru Kálnoki. Dupa acelea evenimente bellice atata frica coprinse pe aristocratii ardeleni din partit'a lui Rákoczi, in-catu mai toti au fugitu care in Moldov'a si in Mun-teni'a, care in Turci'a si in Ungari'a, éra nemtii con-

*) Kivált egy vén oláh kémjek vala, ravasz tanult paraszt ember; ez jóvállá, hogy Sibó felé fogjanak, ott jobban be jö-hetnek Erdélyben. Azt az oláhot a kuruczok azután megkapák s felakaszták. Cserei pag. 354.

fiscara tóte averile loru si se ospetara din camerile si celariale remase pline. Din contra aristocratii cati se strimtorasera prin cetati si fortaretie, esíndu pe la locuintele loru, le aflara cu totulul depredate si sfarmate de furi'a curutiloru, carii „neci cá era buni de altuceva, decatu cá se sparga cuptória, se mane vite, se prede, se impile; de aceea Ddieu nu le ajutá si precumu vedemu, de ací nainte inca nu le va ajuta.“

In dio'a de batalia cronicariulu nostru era la Desiu, de unde apoi venindu la familia, trecu érasí in partea lobontiloru, éra guberniulu ilu facu inspectoriu, séu cumu se dice in dílele nóstre, intendante de óste in Ciucu langa colonelulu Graven. Despre acestu ostasiu spune Cserei, cá fiendu elu fórte maniosu pe franciscanii din Ciucu, carii tienusera cu insurgentii, ii insulta de rebeli, le puse nemti in monastire si culesse dela ei tóte lucrurile ascunse de curuti, éra candu acei calugari rebeli avura curagiulu de a dice, cá nu este ertatu unui mirénu a scóte nimic din monastire, Graven le plesni in fatia, cá ei sunt urdítorii asasinatului nemtiloru din Ciucu, cá de ar depende numai dela elu, pre toti calugarii iar taia in bucati, cá ar scóte icónele, éra bisericei loru iar da focu; éra dupace acei calugari franciscani dechiarara, cá ei nu voru mai sierbí s. liturgia, Graven se jurá, cá de nu voru face liturgi'a, indata'i va impusca pre toti. Se fiti vedíutu apoi, cumu baratii citea liturgi'a pe la tóte altariale.

Dupa acestea se comandara prin tóta tier'a comisari unguresci si nemtiesci, carii jurara de nou pe locuitori sub mari blasteme in credintia catra imperatulu; totusi multi au calcatu si acelu juramentu. Urmá si desarmarea poporulu cu tóta rigórea si sub juramentu, éra unii au fostu si spendiurati din caus'a ascunderii armeloru. Acestea fusera frumósele fructe ale rebeliunei asupra imperatulu. „Pre candu tier'a se aflá in fericire mare si in credintia si némtiulu avea respectu de staturile tierrei, atunci le venea greu a da contributiune; n'au sciutu se remana in pace, nesuiá spre libertate, amu ajunsu inse la calamitate si iobagía multu mai mare, nu avemu nimic, suntemu despoliati, unii de nemti, alii de curuti, si totusi trebue se platimu contributiune. Inaintea némtiulu avemu omenía canésca. Iugulu de lemnu ne fu greu, amu voitu se'lu sfarmamu de pre gútulu nostru, aruncara inse pe noi jugu de feru cu atatu mai greu. Asia pate natiunea, care si cauta ne'ncetatu domni noi. Invétia Transilvania, invétia, nu te mai insoçi cu Ungari'a, pentrucá pasatulu unгурénu de multe ori iti arse gur'a, si totu n'ai fostu in stare se inveti.“

(Va urma.)

Poporulu romanu in poesi'a sa.

(S'a cetitu in adunarea dela Siomeut'a a asociatiunei trans.)

(Fine).

Am ascultatu pana acuma cantecele barbatiloru; dar femeile, n'au si ele cantece? Femeile romane, alu caroru versu e mai sonor decatu melodiele filomelorum, se n'ába cantece?! A, ce presupunere?

Ascultati numai colo pe campu, cumu canta o dragalasia copila romana:

Frundia verde, palamida,
Plina-e tier'a de omida!
Mei copii, copii romani,
De-aveti sufletu, de-aveti mani,
Haid' cu lelea la plivitu,
La plivitu, la curafitu!
Cine are flinta grea,
Pue siepte glonti in ea, —
Cine are toporu mare,
Scóta-mi-lu la focu de sóre, —
Cine are barda mica,
Faca-i budi'a subtírca,
Candu s'a repedi prin glóte,
Se deie sarutu de mórté.
Eu n'am flinta, n'am secure,
Nici am ghióga din padure:
Dar cati dinti eu am in gura,
Sunt facuti pe muscatura, —
Cate degete-am la mani,
Sunt totu léturi de pagani!

E bine, romancuti'a nóstra dela satu, nu este óre ea chiaru atatu de sublímá cá vechile femei din Cartagin'a?! Aceste clasice femei si-au datu pretiósele pe altariulu natiunei. Romancuti'a nóstra e seraca, dar si-ofere totu ce are — viétia!

Mi-ar placé, déca domnisiórele nóstre moderne aru descinde nitielu intre tieranele romane, numai ca se védia, cum aceste sciu se iubésca?! Aru aflá acolo, cá amorulu copilitieloru nóstre dela tíera e remuneratiunea eroismulu; aru aflá, ca aceste nu potu se iubésca pe cei lasi, ci numai pe cei bravi.

Ascultati, frumóse domnisióre, cateva síre din cunoscut'a balada: „Paunasiulu codriloru!“

— Mandra, mandruti'a mea,
Vin' de-mi stringe bráulu meu,
Aperá-te-ar Dumnedieu!
— Ba, nu, nu, badítia frate,
Cá vei luptá cu dreptate,
Si ori care-a biru,
Eu cu densulu m'oiu iubi!

Copil'a romana promite a da man'a sa aceluia, care va fi invingatoriu. Nobila indemnare la eroismu? Chiaru astfeliu femeile din evulu mediu renumerau pe cavalerii invingatori cu cununa si cate-odata cu — inim'a loru!

O alta romancutia, oferinduisc amorulu unui lasiu, respunde asia:

— Decatu santa c'unu misielu,
Mai bine c'unu voinicelu,

*) In originalu: Ugy jár az a nemzet, ki mindenkor ujabb ujabb urat keres magának. Tanulj Erdély, tanulj, ne czimborály többször Magyarországgal, mert sokszor égette meg a magyarországi kása a szájadot, mégis nem tudtál megtanolni. Pag. 358.

Voiniculu are norocu,
Si cu densulu treci prin focu.

Decatu pane cu emeu
Si s'o mancu c'unu meteleu,
Mai bine-oiu mancă pogace
Cu voiniculu care 'mi place.*)

Chiaru si nevést'a unui talhariu, candu pe barbatulu ei 'lu dusera la ocne, si candu ea remase singura, nefericita, nemangaiata, cantà astfeliu:

De-ar fi fostu elu unu vitézu,
Nu mi-ar fi asia necasu;
Dar a fostu unu bietu talhariu,
Si de-aceea mi-e amaru!

Si cá se vedeti, cà tierancele romane conserva acestu spiritu eroicu si patrioticu pana la adancele loru betranetie, permiteti-mi se vi citezu cateva síre din „Visulu lui T. Vladimirescu!“

— Maica, maiculiti'a mea,
Cum se scapu de curs'a rea?
Cà-ci unu glasu prevestitoriu
Mi-totu spune, c'am se moriu.
— De-ai se mori, dragutiulu meu,
Faca ce-a vré Dumnedieu!
Dar se scii tu dela mine,
Cà-unu romanu voinicu cá tine,
Pan' ce cade, pan' ce móre,
Calca sierpii in pitióre.

E bine, déca chiaru si femeile, tierancele simple nutrescu in sinulu loru cu atat'a entusiasmu sacrulu focu alu iubirei de patria, limba si natiunalitate; déca fiacare dintr'ensele emuléza in privinti'a majestósei loru misiuni cu clasicele strabune din Rom'a antica: atunce se nu ne prindia mirarea, cà barbatii loru, tieranii maltratati si impilati de nedreptatile secoliloru, sunt petrunchi totu de aceste simtieminte divine; se nu ne miramu, cà acestia n'au averi mai pretióse, decatu limb'a si patri'a loru, pentru cari sunt gata a morí ori si candu; se nu ne uimimu, cà tieranii romani cu inim'a suferinda de secolu suspina astu modu:

Frundia verde de negara,
Vai sermana, biéta tiéra!
Strainii te calicescu,
Si ciocoi te hulescu.
Nu mi-e ciuda de straini,
Catu de pamenteni haini,
Ca tu, draga, li-ai fostu muma,
Si ei totusi te sugruma.
Saracuti de loculu meu,
Candu l'a scapá Dumnedieu?
Hai copii la cei stejari,
Se taiamu nescai-va pari;
Tiér'a se ni-o tiercuimu,
Si de iesme s'o ferimu!

Am aretatu prin cele díse pana acuma, catu de multu romanulu 'si iubescu tiér'a si natiunalitatea. Ati vediutu, cum poporulu romanescu in ori ce momente, ori unde, si la tóte ocasiunile intóna cantece pentru libertatea patriei, si a natiunei sale. Ati po-

*) Aceste patru síre, cantate in Transilvani'a, nu sunt scóse din colectiunea dlui V. Alesandri.

tutu observá, ca bucuri'a lui cea mai sublima, precum si intristarea lui cea mai adenca depinde totu-deauna dela fericirea séu decadenti'a patriei sale. Acést'a idea este ceea ce 'lu insufletiesce mai multu; acést'a 'lu inaltia in sferele visariloru dulci si scumpe, — acést'a 'lu dobóra in abisulu intristarei.

Pentru caus'a sa natiunala romanulu tieranu gata se móra ori si candu; inse pentru causa straina, pentru „flori de cucu“ nu simte in pieptulu seu nici o insufletire, nu cá multi dintre aceia, carii se numescu pe sine inteligenti.

Decatu eu la rusi in óste,
Mai bine se zacu pe cóste,
Decatu in óstea rusésca,
Mai bine 'n cea romanésca.

Canta fetiorulu romanu dela Prutu, alungatu cu cnut'a despotica in óstea rusésca; ér cei dela Tis'a si pana la Carpati suspina astfeliu:

Decatu catana la rendu,
Mai bine 'n codru flamendu;
Decatu catana 'n síreagu,
Mai bine 'n codru pribeagu;
Decatu la straini catana,
Mai bine la oi cu péna;
Eu voiosu asiu catani,
La straini de n'asiu robí, —
Dar decatu se fiu la n . . . . *Invent!*
Mai bine se moru in stremti,
Decatu se fiu la husari,
Mai bine 'n furci de stejari!

Astfeliu e poporulu romanescu. Densulu e natiunala. Inim'a lui e inca vergura si neprofanata de modernulu cosmopolitismu, ce s'a furisiatu in inimele unoru inteligenti ai sei. Elu nu se amalgamiséza cu alte natiuni, cá multi dintre noi; asia ceva pentru densulu e unu pecatu de móрте. Ce e strainu nu se lipesce de sufletulu seu, si canta:

Ungureanu cu sumanu scurtu,
Moghioru, Moghiorlanu,
Nu siedé 'n Moldov'a multu,
Moghioru, Moghiorlanu.
Si te dù in tiér'a ta,
Moghioru, Moghiorlanu,
De-ti mananca slan'u'a,
Moghioru, Moghiorlanu,
Fa-ti casa pe musiuoiu,
Moghioru, Moghiorlanu,
Si-o fréca cu usturoiu,
Moghioru, Moghiorlanu,
Ca s'o aperi de strigoí,
Moghioru, Moghiorlanu!

Ér candu colosulu dela miédia-nópte lu silesce la scóla, se invetie limb'a muscalésca, romanulu insultatu in simtiulu seu natiunala, respunde asia:

Muscalesce-oiu invetiá,
Candu eu limb'a mi-oiu taiá,
Candu va cresce grau 'n tinda,
Si va 'junge spicu 'n grinda,
Candu va cresce grau 'n casa,
Si-a ajunge pana 'n mésa!

Mai multu inse decatu pe straini, poporulu ro-

manu uresce pe domnii sei cei rei, carii l'au maltratu si impilatu in decursu de secolii, si pe cari densulu i numesce ciocoi. Acést'a ura ne'mpacata a poporului nostru resulta de siguru din simtiulu seu democraticu, ce pretinde egalitate, si condamna despotismulu.

Acést'a ura e grozava, nu are margini, si de multe ori erumpe astfeliu:

Corbe, corbe, fratióre,
Ce totu croncanesci la sóre?
Ori ti-e fόμε, ori ti-e sete,
Ori ti-e doru de codrulu verde?
— Si mi-e fόμε, si mi-e sete,
Si mi-e doru de codrulu verde.
Asiu mancă inimi din sinu,
Asiu bé sange de paganu;
Asiu mancă rerunchi de calu,
Asiu bé sange de muscalu;
Asiu mancă foi de stejariu,
Asiu bé sange de tatáru;
Asiu mancă faguri de roiu,
Si-asiu bé sange de ciocoiu.

Ér de altadata bietulu romanu asupritu se mangaia astfeliu:

Dragu mi-e drumulu cotitu,
Candu vedu tabere viindu,
Si ciocoi inalbastrindu,
Me facu brósca de pamentu,
Mi-asiediu durd'a despre ventu,
Si mi-i íeu la cautare,
Dela capu pan' la pitióre,
Si chitescu si socotescu,
Pe unde se mi-i lovescu?
La retezulu perului,
Pe din dosulu fesului,
Unde-e caldu ciocoiului.

Inainte de a incheié, permiteti-mi se mai constatezu atragerea, simpati'a si frati'a, ce simte poporulu nostru pentru toti fratii si pentru tóte surorile sale din tóte tierile romane. Buna óra asia se adresa catra o pasere:

Vrabiutia de pe dealu,
Sbori de graba in Ardealu,
Si te întórce de mi-spune,
Ori vesti rele, ori vesti bune,
Du-te vedi, déca mai sunt
Frati de-ai mei p'acestu pamentu?

Sî departe de iubít'a lui sora, tieranula romanu nu despera, elu se mangaia astfeliu:

Fruandia verde, lacrimióra,
Am avutu o sorióra,
Iubitória, cantatória,
Nascuta la focu de sóre.
Vai de mine, vai de ea,
Din copilari'a mea
Ochi cu dens'a nu am datu,
Tempulu greu ne-a apasatu,
Dar de-a fi ori ce va fi,
Noi, sorióra, vomu traf,
Cà 'n noi dorulu nu mai tace,
Sangele-apa nu se face.
Dóue inimi sorióre
Sunt cá radiole de sóre,

Ce din sóre veselu plecu,
Si prin neguri dese trecu,
Si 'n vasduh se ratecescu,
Si-apoi ér se întalnescu.
Glasu de sora, glasu de frate,
Trecu otare departate,
Si s'aduna, se 'mpreuna,
Cá dóue radie de luna!

Nu vreu se mai abusezu de binevoitóri'a si indulgentea dvóstre atentiune, cu care m'ati onoratu; deci voiu incheia.

Lasu se judecati dvóstre, se judece din aceste lumea culta, déca poporulu romanu e la inaltimea misiunei sale? déca acestu poporu are aspiratiunile ce destingu pe popórale libere de cele sclave? si déca densulu póte se aspire la unu viitoriu stralucitu.

Dar de cumva vr'unu strainu ar mai cutezá se insulte poporulu nostru, i-asiu díce dreptu respunsu numai patru síre din poesi'a nóstra poporala; numai patru síre ce caracteriza intr'unu gradu eescelentu pe poporulu nostru; patru síre, ce aru face onóre lui Shakespeare; si aceste patru síre aru fi:

M'am suitu la munte 'n diori,
Si-am prinsu fulgerulu din nori,
Si de-acolo din naltíme
L'am isbitu in dusmanime.

Isiflu Vulcanu.

Protocolulu adunarei generali IX. a asoc. trans. pentru literatur'a rom. si cultur'a poporului romanu,

tienute in 10. si 11. Augustu st. n. 1869 in opidulu Siomcut'a mare sub presidiulu ordinariu.

Siedinti'a II.

tienuta la 11. Augustu st. n. 1869.

XI. Adunanduse membrii presinti ai asociatiunei si unu numeru frumosu de óspeti la pretoriulu districtualu in sala destinata pentru siedintia, se trimite o deputatiune spre a invita pe dn. presedinte, care intrandu in midiuloculu orariloru insufletíte ale adunarei, ocupa presidiulu si deschide siedinti'a la 9 óre inainte de prandiu.

XII. Inainte de a trece la ordinea dílei, presidiulu dispune a se ceti protocolulu siedintiei prime, care cetinduse prin notariulu Iustinu Popfiu, se verifica si se subscrie.

XIII. Dupa aprobarea protocolului punenduse la ordinea dílei cetirea disertatiuniloru restanti, adunarea dà cuventu

1) Dluí secret. II-lea I. V. Rusu, care urcanduse pe tribuna, citesce operatulu seu despre necesitatea de a ne studiá istori'a patriei din punctu de vedere natiunale, care fú petrecutu de adunare cu celu mai mare interesu, dandu ocaziune la noue si dese manifestatiuni de aprobare si insufletíte. Acésta disertatiune se alatura la protocolu sub lit. I.

Dupa inchiaierea acestei disertatiuni adunarea dà ocaziune

2) Dlul Alesandru Buda a-si ceti discursulu seu despre educatiunea poporala, care este alaturatu la protocolu sub lit. I., asemenea fũ ascultatu de adunare cu mare placere si atentiune si la inchaiare autoriulu fũ intempnatu cu vii strigari de „se traiésca!“

XIV. Dn. presiedinte insinua adunarei sosirea unui telegramu saluatoriu, indreptatu catra asociatiune de dn. Ios. Popu, vicecapitanulu primariu alu districtului Cetatei-de-petra din Vien'a, unde petrece cá membru alu delegatiunei imperiali, in care sprimandu'si parerea de reu, pentrucã din caus'a afaceriloru sale oficióse nu póte luá parte in persóna la acésta adunare generale, saluta diu ânima asociatiunea adunata in pretoriulu Siomcutei-mari, oftandu, cá ne-suintiele laudabili ale asociatiunei se inainteze consolidarea si iubirea fratiésca intre romani spre inflorirea natiunei si a patriei. La cari orari calduróse adunarea raspunde cu „se traiésca!“

XV. La ordinea dñlei venira acum raporturile comisiuniloru esmise in siedinti'a de ieri; fiindu inse, cà nu erau inca tóte comisiunile gat'a cu operatele sale, dn. presiedinte puse mai antaiu la desbatere raportulu comisiunei de 7, esmise pentru censurarea proiecteloru intrate la adunarea generala. Ci operatulu acestei comisiuni din caus'a multeloru si insemnateloru propuneri intrate, fiindu impartitu intre trei referenti.

1) Mai antaiu iea cuventulu dn. consiliariu in pensiuene Iacobi Bolog'a cá referentele comisiunei a) in caus'a proiectului seu pentru infiintiarea de reuniuni tienutali si agenture comunali, spre deslegarea mai usióra si mai corespondietoria a scopului asociatiunei, si b) in caus'a infiintiarei unei catedre pentru limb'a si literatur'a romana la universitatea din Vien'a.

a) Cu privire la proiectulu pentru infiintiarea de reuniuni cercuali etc. dn. Bolog'a referesce, cá substernendu elu inca la trecut'a adunare gener. tienuta in Gherl'a o propunere pentru regularea si sporirea midiulóceloru de subsistentia si inflorire ale asociatiunei prin infiintiarea de reuniuni cercuale si agenture comunale, adunarea gener. amintita petrunsa de importanti'a propunerei, o incredintiã comitetului asociatiunei spre studiare seriósa, si opinare meritória la fitori'a adunare gener. Comitetulu asociatiunei éراس esmise o comisiune din sinulu seu, care luã propunerea dlui consiliariu la esaminare si pertractare, cá se-si dé parerea sa in meritulu aceleia. Operatulu acestei comisiuni, care primesce propunerea dlui Bolog'a cu unele modificatiuni, se puse éراس la desbatere in siedinti'a extraordinaria a comitetului asociatiunei, tienuta in 26. Iuliu a. c., in care siedintia comitetulu luandu la noua esaminare propunerea dlui Bolog'a in legatura cu modificatiunile facute la cativa §§-i din partea comisiunei esmise, acea propunere cu unele noue modificatiuni, o adoptã de a sa, primindu totuodata de a sa si propunerea facuta din partea comisiunei esmise la capetulu operatului seu,

si anume, cá comitetulu se recomende propunerea cestionata adun. gener. din an. cur., cu rogare, cá aceea priminduo, se o dechiare de a sa si esecutarea acelei propuneri se o concrédã comitetului asociat.

Comisiunea acestei adunari generali luandu la desbatere raportulu comitetului asociat. privitoriu la propunerea dlui consiliariu aulicu Iacobi Bolog'a, despre infiintiarea reuniuniloru cercuali si agentureloru comunali, adoptã si ea propunerea desu amintita cu cateva noue modificatiuni facute din partea sa; propunerea astfeliu modificata o substerne adunarei gen. spre aprobare, primindu de a sa si opiniunea comitetului si a comisiunei esmise din sinulu aceleia, de a se insarciná adeca cu esecutarea acestui regulamentu comitetului asociat., si mai propunendu din partea sa, cá regulamentulu statoritu prin adun. gen. se se tiparésca pe spesele asociat. si in interesulu popularisarei institutiuniloru cuprinse in acela, se se impartia in tóte partile, in numeru atatu de mare, cá se póta ajunge cate unu ecemplariu la man'a fiacarui romanu sciutoriu de carte.

Inchaiendu dn. Bolog'a raportulu comisiunei, dn. presiedinte propune a se luá regulamentulu cestionatũ cu modificarile facute de comisiune, mai antaiu la desbatere gener., adeca a se dechiarã adunarea gen., déca primesce séu nu, in principiu regulamentulu amintitu, cá astfeliu déca va fi primitu odata in principiu, se póta purcede la desbaterea speciale.

Dn. Vas. Popu, protop. in T. Santau, premietindu, cá regulamentulu, de care e vorb'a, e cernutu si esaminatu bine din tóte partile, cá acela inainte de a fi substernutu adun. gener., trecũ prin mai multe comisiuni, cá cuprinde midiulócele cele mai corespondietorie pentru inaintarea scopului asociat., cá dupa natur'a sa face, cá membrii asociat. se venia in coactengere mai deaprópe cu poporulu, si cá insusi poporulu inca se contribuésca dupa puteri la cultivarea sa, in urmarea toturoru acestoru consideratiuni propune, cá regulamentulu respectivu se se primésca en bloc, cu atatu mai vertosu, cá nu numai nu este in contra statutelor asociatiunei, ci e chiaru eflusulu acelor'a.

Dn. Dem. Coroianu, vicariulu Selagiului, afla acelu regulamentu de fórté salutaru pentru interesele asociatiunei si 'lu primesce cu bucuriã; dupace inse se póte prevedé usioru, cá deducerea aceleia in pracsã si sustienerea legaturei intre comitetulu din Sibiiu si intre despartimentele cercuale va fi inpreunata cu multe sarcine, cari voru recere nu numai ostenála, ci si spese a uneori póte chiaru insemnate; propune, cá adunarea generale se dispuna mai antaiu despre midiulócele necesarie pentru acoperirea trebuinteloru despartimenteloru cercuale.

La ce observa dn. Bolog'a, cá acést'a e prevediuta in regulamentu, unde se dñce, cá „din sumele, ce voru incurge in cas'a cercuale peste anu dela membrii ajutatori ai despartimentului, pein daruri si alte isvóra de venitu creande, comitetulu centralu

in cointielegere cu celu cercualu va defige in totu anulu o parte pentru acoperirea trebuințeloru despartimentului cercualu“ etc. Dupa care deslucire propunerea dlui Coroianu cá de prisosu, cade de sene. Ne mai insinuanduse nimene la cuventu, dn. presidente pune la votu propunerea dlui protopopu Vas. Popu, de a se primi regulamentul cu modificarile facute de comisiunea adunarei gener. en bloc, care propunere prin consensulu unanimu alu tuturor membriloru, se dechiara de concludu alu adunarei gener., incredintianduse esecutarea aceluia comitetului asociatiunei. Raportulu comisiunei adun. gener. dinpreuna cu tóte actele privitórie la acestu obiectu se alatura la protocolu sub lit. K.

b) Cu privire la proiectulu alu doilea in caus'a infiintari unei catedre de limb'a si literatur'a romana la universitatea din Vien'a, dn. Bolog'a referesce, cá junimea romana studiósá din Vien'a, recunoscúndu neaparát'a necesitate de un'a catedra pentru limb'a si literatur'a romana la universitatea vienesa, care e atata de frecuentata de catra tenerii romani din tóte provincie Daciei traiane, a inaintatu inca in anulu trecut 1868 un'a suplica catra inaltulu ministeriu de cultu si de instructiune pentru radicarea unei catedre de limb'a si literatur'a rom. la universitatea de acolo, la care suplica a junimei romane in. ministeriu respunse, cá dupace un'a atare catedra nu esista neci pentru un'a din celelalte limbe, afara de cea germana, ci numai docentura, nu póte infiintá catedr'a ceruta, este inse aplecatu a creá un'a atare docentura si pentru limb'a si literatur'a romana, si a destiná pentru ea un'a remuneratiune corespundietória, adeca 4—500 fr. v. a. Colegiulu profesoralu alu universitatei in-trebatu de catra ministeriulu de cultu si instructiune in acestu obiectu, se dechiara in contra denumirii unui invetiatoriu de limba (Sprachmeister), aratandu necesitatea unui barbatu instruitu si adaptu in literatur'a romana.

In urmarea acestora societatea junimei romane studiósé din Vien'a „Romani'a“ se adresá cu datulu 12. Iuliu a. c. catra comitetulu asociatiunei, cá in cointielegere cu celelalte societati literarie din Aradu si Bucovin'a, se recomende unu individu in totu respectulu cualificatu pentru ocuparea docenturei amintite de limb'a si literatur'a romana. Inse fiindu-cá unu atare barbatu nu ar fi in stare a subsistá in Vien'a din mic'a remuneratiune de 4—500 fr. v. a. prevediuta in responsulu ministerialu, societatea „Romani'a“ se mai adresá catra comitetulu asociatiunei cu urmatóriele petite: a) se studieze comitetulu, cum s'ar poté marí remuneratiunea unui atare profesoriu? b) asociatiunea se se dechiare, au nu ar fi in stare a contribuí spre scopulu acest'a si dens'a unu contingente anualu? c) cá óre nu ar fi bine a se rogá vener. consistoriu gr. or. din Bucovin'a pentru unu contingente din fondulu religianariu de acolo?

Comitetulu asociatiunei in siedinti'a sa din 22. Iuliu a. c. esmise érase o comisiune din sinulu seu

insarcinata cu desbaterea si referirea asupra puncturiloru cuprinse in acésta scrisória a societatiei „Romani'a“ din Vien'a. Comisiunea esmisa isi dede opiniunea sa in urmatóriele: a) cá comitetulu asociatiunei se recomende scrisóri'a societatiei „Romani'a“ cu tóta caldur'a atentiunei adunarei gen. a asociat., cu aceea, cá acést'a se dechiare si din partea sa infiintarea unei catedre de limb'a si literatur'a romana la universitatea din Vien'a de o necesitate imperativa; b) cá se céra dela adunarea gener. a se insarciná si impoterí comitetulu asociatiunei, cá in cointielegere cu celelalte doue asociatiuni sorori din Aradu si Bucovin'a se faca toti pasii de lipsa pentru realizarea acestui lucru catu mai curéndu si in specialu, se se adreseze pe calea sa catra in. ministeriu de cultu si instructiune din Vien'a cu rogarea, cá se binevoiésca a infiintá si totuodata a si dotá acésta catedra intru unu modu corespundietoriu din midiulócele statului, si cá pentru ocuparea acestei catedre in. ministeriu de cultu si instructiune, se deschida concursu, éra dintre concurentii insinuati se denumésca pre acela, pre care pre bas'a documenteloru produse lu va aflá mai competente; c) cá atatu despre decisiunile comitetului, catu si la tempulu seu despre resolutiunile, ce va aduce adunarea gener. a asociat. in privinti'a acést'a, se se insciintieze societatea „Romani'a“ fara amanare cu acelu adausu, cá de asta-data spre a face elu vreunu pasu in obiectulu acest'a la vener. consistoriu gr. or. din Bucovin'a, comitetulu asociatiunei nu afla a fi consultu.

Comitetulu asociat. in siedinti'a sa lunaria din 3. Augustu a. c. primí propunerea comisiunei esmise in totu cuprinsulu ei de concludu alu seu, si cá atare o recomandá acestei adunari gener. a asociat. spre acceptare.

Comisiunea esmisa in siedinti'a de eri a adun. gener. pentru censurarea propuneriloru facute in interesulu asociatiunei luandu la desbatere meritoria concludulu comitetului asociatiunei, adusu pe basea propunerei comisiuni esmise de densulu in acestu obiectu lu subserie intru tóte si'lu recomanda partenirei adun. gen. cu acea modificare, ca la p. II., unde e vorb'a despre modulu implinirii acelei catedre, sírele: „si cá pentru ocuparea acestei catedre in. ministeriu de cultu si instructiune se deschida concursu“ etc. se remana afara, cá-ci in. ministeriu de cultu, in casulu, candu s'ar infiintá dorit'a catedra de limb'a si literatur'a romana la universitatea din Vien'a, va dispune pentru ocuparea acesteia dupa regulamentele sustatorie in privinti'a ocuparei catedreloru profesorale dela universitatea amintita.

In urmarea acestui raportu ne vorbindu nimenea in contra, propunerea comitetului asociatiunei cu modificarea comisiunei adunarei gener. se primesce de concludu alu adun. gen. Raportulu comisiunei adun. gen. dinpreuna cu actele privitórie la acestu obiectu se alatura la protocolu sub lit. L.

2) Dupa dn. Bolog'a iea cuventulu dn. Iosifu

Popu jude singul. cá referentele totu aceleiasi comisiuni: a) in caus'a regulamentului pentru modulu folosirei bibliotecei asociatiunei; b) in caus'a proiectului pentru infiintiarea unei tipografii a asociatiunei, si c) in caus'a proiectului pentru tiparirea cartiloru de instructiune publica cu spesele asociatiunei:

a) Cu privire la regulamentulu pentru folosirea bibliotecei asociatiunei, dn. Iosifu Popu aduce la cunoscenti'a adun. gener., cá comitetulu asociatiunei in intielesulu unui concludu alu adun. gener. tiente in Gherl'a in an. tr., alese o comisiune din sinulu seu pentru lucrarea unui regulamentu precisu despre modulu intrebuintiarei bibliotecei asociatiunei, care regulamentu comitetulu primindulu in totu cuprinsulu seu, 'lu susternu acestei adunari generale spre aprobare.

Comisiunea esmisa din siedinti'a prima a acestei adun. gener. pentru censurarea proiecteloru eventuali, cetindu si desbatendu acelu regulamentu proiectatu de comitetulu asociatiunei pentru folosirea bibliotecei asociatiunei, 'lu recomanda adun. gener. spre acceptare inse cu unele modificari facute din partea sa.

Regulamentulu respectivu alu comitetului asociatiunei despre modulu folosirei bibliotecei asociatiunei se primesce unanimu cu modificarile facute prin comisiunea esmisa de acést'a adun. gener. Raportulu comisiunei dinpreuna cu celelalte acte referitorie la acestu obiectu se alatura la protocolu sub lit. M.

b) Cu privire la infiintiarea unei tipografii proprie a asociatiunei dn. referente permite, cá in urmarea unui proiectu facutu in privinti'a acest'a prin dn. Vis. Romanu in adun. gener. din Gherl'a, aceea insarcina pre comitetulu asociatiunei cu lucrarea unui planu anumitu asupra acestui obiectu si cu substernearea aceluia la acésta adunare generale.

Comitetulu asociatiunei primí opiniunea comisiunei esmise din sinulu seu in caus'a acést'a, adeca de a se recomandá acestei adun. gener. amanarea infiintiarei tipografiei cestiunate pana la alte impregiurari mai favoratorie, mai alesu din motivulu, cá infiintiarea unei atari tipografii ar costá pre asociatiune un'a suma insemnata de vreo 9815 fr. v. a., fara de a considerá spesele periodice, ce ar urma pe fiacare anu; de care suma asociatiunea de presente nu ar poté dispune, decatu numai luanduo din capitalulu seu, ceea ce ar fi in contra statuteloru.

Comisiunea alésa in siedinti'a de eri a acestei adunari gener. pentru esaminarea proiecteloru, din motivele aduse primesce concludulu comitetului asociatiunei in caus'a infiintiarei tipografiei de alu seu, recomandandu adunarei gener. a se amená infiintiarea tipografiei proiectate pana la alte tempuri mai favoratorie pentru prosperarea materiale a asociatiunei.

Se primesce.

Raportulu comisiunei adun. gener. dinpreuna cu actele referitorie la caus'a acésta se alatura la prot. sub lit. N.

c) Cu privire la tiparirea cartiloru scolastice pe spesele asociatiunei dn. referente aduce la cunoscenti'a

adunarei gen., cá comitetulu asociatiunei insarcinatu prin concludulu adun. gener. dela Gherl'a a elaborá unu proiectu, substernendu adun. gener. celei mai deaprópe in privinti'a edarei si tiparirii cartiloru scolastice pe spesele asociatiunei, luandu in consideratiune dechiaratiunile sosite la asociatiune dela consistoriele respective, cari afacerile scolare le tienu de afaceri proprii, si privescu cu jalusía la orice amestecu strainu, ce ar poté periclitá in aceste tempuri mai vertosu caracterulu confesionale alu scóleloru romane; pe bazea raportului comisiunei esmise in acestu obiectu din sinulu seu, a aflu a propune acestei adunari gen., cá asociatiunea se se abata de a intreprinde edarea si tiparirea cartiloru scolastice in genere, fia acele de ori-ce natura, opinandu, cá totu ce ar poté intreprinde asociatiunea salutariu in privinti'a acést'a intre impregiurarile de acumu s'ar restringe la aceea, cá procsim'a adunare gener. séu se scria unu premiu, dupa cumu ar ertá starea materiala a asociatiunei, pentru compunerea celei mai bune carti, p. e. de economi'a rurala, séu a altei carti mai necesarie pentru scólele poporale, care asociatiunea cá proprietatea sa o ar poté tipari pe spesele sale; séu se se dé unu subsidiu órecare ordinariateloru, pentrucá copiiloru seraci se li se impartia carti scol. gratuitu, séu si cu pretiuri mai scadiute.

Comisiunea esmisa din siedinti'a de eri a acestei adun. gener. pentru censurarea propuneriloru intrate partinindu si ea opiniunea comitetului asociatiunei de a se abate asociatiunea deocamdata dela tiparirea cartiloru scolastice din cauzele aduse de comitetu, propune si din partea sa premiarea celei mai bune carti agronomice prin asociatiune; cu aceea, cá adunarea gener. presente, se insarcineze pre comitetulu asociatiunei a castigá datele si informatiunile de lipsa pana la procsim'a adun. gener. despre modalitatea elaborarei si premiarei acestei carti.

Se primesce, insarcinanduse comitetulu asociat. a face la fiitori'a adun. gener. raportu detaiatu in privinti'a acést'a.

Raportulu comisiunei adun. gener. dinpreuna cu actele referitorie la caus'a acést'a se alatura la prot. sub lit. O.

(Va urma).

C l i o.

In collectiunea de documente istorice cumparata cu doua mii fiorini de ddni Mocioni si de repausatulu mitrop. Alecsandru Siulutiu*) se afla despre regularea fruntarieloru dintre Transilvani'a si tierile invecinate, intre altele si acestea:

Unu estrasu dintr'unu chrisovlu alu Domnului Bassaraba aflu intre alte acte relative la regularea hotaraloru. Eca estratulu in limb'a, in care'lu aflamu.

Nos Bassaraba, Dei gratia totius Valachiae Vajvoda et Do-

*) Mitropolitulu Alecsandru avuse bunatate a trimite si dlui Alecsandru I. Papiu copi'a unui mare numeru din acelea documente. De acea copia ne folosiramu si noi in acestea citatiuni ale nóstre, care au totu numai scopulu ce avú si publicatiunea catalógeloru comitelui Iosifu Kemény. Red.

minus etc. his litteris notum facimus, qua ratione confinia utrumque, Valachiae et Transilvaniae regionum montana terminaverimus, pacem et fraternitatem supra hanc rem ineuntes, solenni jurejurando confirmatam. Huic conventioni rex Joannes quinque ex nobilibus suis Haczeziensibus misit, eosque montes adire terminales jussit. Erat autem primus eorum Cendres János et Kenda Latzko de Pakidora, Franciscus Saroschin de Musi, Petru Natzlusti de Fusta, Nicolaus de Rect Borbak, Jacobus de Macsesti, Stantsul et de Szetsel Joannes etc. etc., qui omnes cum praefatis Nobilibus in Campo Schil in pago Morisa congressi, summa fide jurejurandoque decreverunt etc. etc. Ut autem ab omnibus scribi possint:

A fluvio Aluta Orsovam usque inter Transilvaniam et Valachiam. Postea terminus montium Valachiae et Transilvaniae.

— Ubi aqua Frataeus Orientem versus Alutae illabitur, versus Occidentem vero ubi rivus Prodošo se cum Aluta commiscet et in tribus Genumis (?) nunc Kinceiesi (?) vocatis defluit etc. etc.

— Sub titlu: Limites versus Moldaviam et Valachiam, compilatoriulu séu culegătoriulu de documente, dela care s'au luat si acestea, insémna latinesce numai atata: „Vide solidam eatenus illustrationem sub Nro aulico 255 anni 1744, quae historica quoque collectitur.“

— In „Deductiunea istorica a dispositiuniloru luate de curte si de gubernu“ sub Nr. 1009 din an. 1771 pag. 154—155 se afla una informatiune, alu carei simbure este, că se dete porunca prea-inalta, că se se caute si scóta la lumina tóte documentele, câte suna pentru securitatea si apararea confinialoru (hotaraloru, mediuineloru) Transilvaniei, éra in specie privilegiulu lui Stiboriu Voivodu alu Transilvaniei, emanatu in Bistritia la a. 1412. Documente de natur'a acestora se se mai adune si din archivele tienuturiloru si ale comunitatiloru.

— In 17. Ianuariu mai veni alta porunca, prin care se cerea cautarea acelor documente, in care se afla regulate confiniale dintre Ungari'a si marele principatú alu Transilvaniei cu Poloni'a si cu Moldavi'a. Asemenea documente se cautara chiaru prin cercularie, care se impartira preste tóta Trani'a. Se vede, că acea regulate era fórté urgente, pentrucá imperatés'a cere de nou in aceeași luna Ianuariu 26. aceleasi informatiuni. (Se apropiá catastrof'a impartirei Poloniei, care se si intemplá in 1772.)

— In a. 1770 (adica pe candu se prepará luarea definitiva a Bucovinei) imperatés'a Mari'a Teresi'a poruncise de repetite-ori, că se se compuna unu operatu „de recto confinium Moldaviam inter et Transilvaniam existentium jure,“ éra acestu lucru greu fú commisu vicecolonelului de Luchsenstein, care l'a si indeplinitu. Dupa aceea pentru revisiunea acelu operatu se denumira commissari din partea gubernului, a comandei generale si a tesaurariatului din Transilvani'a. Porunc'a suná, că operatulu dapa revisiunea facuta se se submita Maiestatei sale. Mai departe din actele aniloru carii au urmatu, nu se mai vede, neci déca acelu operatu se luase la revisiune si neci déca se submisese imperatesei.

— In aceeași deductiune istorica la pag. 66—69 se vedu sub acelasi Nr. aul. 1009 de 1771 urmele decretului imperatescu din 17. Aug. 1768, prin care se demanda culegerea de acte din tóte locurile pentru scopulu regularei confinialoru dintre Transilvani'a si Moldavi'a. Din relatiunile (raporturile) oficiali de atunci se cunóșce, că asemeni documente s'au aflatu numai in archivele tienuturiloru (scauneloru) secuiesci Ciucu, Giurgiu et Trei-scaune, cumu si la magistratele din Bistritia si din Brescu. Cele aflate s'au inaintatu la guberniu sub 16. Fauru 1769, de unde s'au transpusu comandei generale (Supremae armorum praefecturae) la Sibiiu, totu-una-data se facú relatiune si catra imperatés'a.

Prin unu altu decretu de curte din 18. Martiu 1769 si prin cerculariu din 6. Aprile 1769 se demanda din nou, că se se adune in genere tóte documentele, câte se reducu la regularea hotaraloru Transilvaniei, se se adune de pretotindenii, se se trimita la guberniu, éra in specie cele trei pri-

vilegia anumite in decretu se se céra dela magistratulu cetatie Bistriti'a. Afacerea acésta fiindu fórté urgente pentru curtea imperatésca (că-ce era anulu, in carele se incinse cumplit'a guera russo-turcésca, ce tienú aprópe patru ani), se trimite vicecolonelulu Luchsenstein la Bistritia, pentrucá se scóta la lumina tóte documentele, câte s'aru afla in archivulu de acolo despre hotarale Transilvaniei. In 13. Iuniu 1769 guberniulu committe magistratulu din Bistritia, cá se faca lui Luchsenstein tóte inlesnirile.

Prin decretu din 1. Dec. 1769 curtea cere din nou documentele transilvano-moldave, demanda totu-unadata, că guberniulu in cointelegere cu comand'a generala se'si dea parerea, cumu s'aru putea reocupa hotarale usurpate (sic) de moldoveni si de valachi, „ut in quantum quibusve sub titulis limites Magni Principatus ab usurpatione Moldavorum et Valachorum revindicari possint.“ In acelu anu inse pentru scurtímea tempului nu s'a potutu face nimicu.

— In „Indice actorum gubernialium a. 1790“ Cibinii relictorum sub Nr. aul. 1339 an. 1845 affi:

Acta contraversiam metalem inter Principatum (Transilvaniae) et Moldaviam, signanter montis Siros vocati tangentia. 648 de 1744 filera 13.

— Metas inter M. Principatum Transilvaniae a parte districtus Bistriciensis et Moldaviam a parte clausfri monachorum moldaviensium et possessionis Campulungu existentes tangentia litteralia, filera 49 inter annos 1636 et 1747. Vide Consignationem actorum fiscalium sub Nr. 1293 de anno 1839 positione 70-a. Decisio 780 de 1760 inter acta gubernialia.

— Informatio, ubi videlicet lapides metales versus Moldaviam quaerendi sint? An. 1637 die 13. Iulii. Nr. 1293 an. 1839 posit. 70.

— Litterae Vajvodae Nicolai Maurocordati de dato 17. Augusti 1714 quoad limites Regni, dictamen pacis Carlovicensis observandum, privatorum vero differentiae via amicabile, compositione sopiendae. Collect. Histor. diplom. Tomo IV.

— Litterae Vajvodae Nicolai Maurocordati circa differentias in limitibus per privatos possessores formatos amicabile compositione sopiendas. De dato 12. Augusti 1714. Collect. hist. diplom. Tomo IV.

— Delineatio alpium, Transilvaniam a Valachia et Moldavia disterminantium. Ann. 1722—1758. Se afla in dóua volume intre actele commissiunei sanitarie auctoritate.

— In fói'a periodica Siebenbürgische Quartalschrift 3-ter Jahrgang pag. 314—315 se arata, că in an. 1740 s'a denumitu commissiune pentru regularea fruntarieloru dintre Transilvani'a si principatulu Valachiei. Antoniu Kornis, Ioanu Kimita, Alecsiu Székely si Christofu Seewald (din Brasiovu) cá commissari, fusera denumiti prin diet'a din an. 1740.

— In archivulu fostului guberniu alu Transilvaniei trebe se se afle una carta de fórté mare importantia pentru regularea fruntarieloru din acestea tieri. Acea carta de fruntaria s'a deliniatu in urmarea pabei de Belgradu inchiaiete la 1739. Cancelari'a transilvana (ministeriulu transilvanu) din Vien'a scrie sub dat'a din 20. Dec. an. 1742 Nr. ³⁸⁴/₁₇₄₂ catra gubernatoriu si guberniu in limb'a unгурésca acestea:

„Primindu de curendu aceea ce consiliulu bellicu alu curtei insinuase de multu, comunicamu escelentiei tale si maritului gubernu regescu partea mai mare a exemplariiloru de pacificatiune alaturate aici, pentrucá escel. ta si maritulu reg. guberniu se o póta publicá de ajunsu in principatu, si totu-unadata se se póta pune si in archivele celoru trei natii ale patriei nóstre.

„Nota bene. Éra dupace dela acelu ilustru consiliu bellicu alu curtei veni la acésta cancelaria si delineatiunea deamblarei fruntarieloru urmata dapa acea pacificatiune, o alaturam si pe aceea, recommandanduo escelentiei tale si maritului guberniu regescu.“

— Sub Nr. aul. 1613 din an. 1783 se afla una nota a consiliului bellicu, cu care se comunica cancelariei resolutiunea inperatului Iosifu II. esita in caus'a acelor munti si teritoriu, care s'au „re-ocapatu“ dincolo de Cucuréz'a si de catra pas-

sulu Borgaului (Borgo). S'a cerutu, cá una parte de locuri de pascuatiune din acei munti se se dea unoru sate din Bucovin'a, inse asia, cá totusi acele teritoriu intregu se se tiena de jurisdicțiunea Transilvaniei. Imperatul decide in acésta cauza asia:

„Diese (Alpes, Terrains) sind insgesamt von den Gränzern zu benützen; davon aber diejenigen Theile, so über die Kukureacza und bei dem Borgoer Pass sind eingezogen worden, in eine billige Eintheilung mit ein- oder anderem Dorfe in der Bucovin'a, worunter vorzüglich Kandreni und Vatra Dorni sind, zu bringen, damit auch diesen letzteren die Weiden nicht zu sehr geschmälert werden.“

— Intre actele din archivulu Sibiului sub rubric'a: „Aliud de hoc anno sive datis,“ se afla la punct. 4 corespondentie diverse portate intre comandantele generalu din Sibiu si intre Sandulu Buketsch (sic) pe atunci prefectu (ispravnicu) in districtulu Argesiu. Obiectulu corespondentiei este cért'a escata asupra unoru munti de pascuatiune pentru oierii ardeleni. La unu locu cu a-celea corespondentie se vede si copi'a tractatului inchiaietu cu Basarabu Domnulu Valachiei, prin care se regulasera hotarale. Bucati 12 sub Nr. nou 55.

— In an. 1792 diet'a Transilvaniei inainta catra monarchu un'a reprezentatiune despre luarea muntiloru de catra Valachi'a si Moldavi'a prin impingerea nainte a pajoreloru imperatesci. Vedi acestea sub Nr. aul. 4304 din a. 1792 si sub Nr. 466 din 1793. Din impregiurarea, cá ecisite unu asemenea actu legislativu alu dietei transilvane adevitoriu de regularea fruntarielor urmata dupa pacea dela Sistovu inchiaieta in 4. Augustu 1791 ti s'ar para, cá acea regulare ar trebui se sierbésca de unic'a temelia sigura a nóualoru regulari. Atata numai, cá moldavo-romanii pretendu, cumucá pe antecessorii loru nu'i intrebase nimeni, pre candu s'a inchiaietu pacea dela Sistovu.

In archivulu secretu c. r. din Vien'a se afla unu operatu sub titlu:

„Considerationes Baronis de Stein: An Moldavia ad Hungariam vel Poloniam pertineat.“

Engel in „Geschichte des Ungarischen Reichs, und seiner Nebenländer“ I. Theil pag. 92 aieptase ceva despre acea carte.

— Dupa luarea Bucovinei se afla in „Wiener Zeitung“ din an. 1776 sub Nr. 73 din 11. Sept. despre fruntariile Moldovei acestea: „Pressburg, den 7. Herbstmonat. Aus der österreichischen Moldau wird folgendes berichtet: Die Gränzen sind zwischen uns und den Türken berichtet und der Friede feierlich festgesetzt worden. Neun Dorfschaften werden von Ungarn bewohnt; in den übrigen halten sich Walachen und Juden auf. Sonsten muss man gestehen, dass es ein herrliches Land ist, in welchem es an Lebensmitteln gar nicht fehlet. Ein Paar Ochsen gelten hier höchstens sechs Ducaten. Der Metzen Weizen 45 Kreuzer. Das Korn 22 Kreuzer. Die Adelichen verpachten ihre Dörfer für 40 bis 50 Gulden und befinden sich dabei wohl.“

Acetstea puține documente istorice scóse aici numai cu respectu la unic'a cestiune a regularei fruntarielor inca ne dau una proba invederata, pana in catu istoriile acestoru tieri sunt inercute si óresicumu iapletite unele cu altele, si cumu prin urmare cercetarile istorice sunt a se face prin cointielegere comuna a scrutatoriloru.

(Va urma.)

Publicarea baniloru incursi

la asoc. dela sied. comit. din 3. Augustu a. c. pana la sied. aceleia din 18. Septembrie c. n. 1869.

1) Prin dn. viconotariu la curtea de cassatiune si colect. asoc. in Pest'a dr. Iosifu Galu s'au trimisu la asoc. 25 fr. v. a.

si anume: a) dela Il. sa dn. septemviru Ioanu Cavaleriu de Alduleanu tacs'a de m. ord. pre 186⁸/₉ 5 fr.; b) dela Il. sa dn. septemviru Ioanu Cavaleriu de Puscariu tacs'a de m. ord. pre 186⁸/₉ 5 fr.; c) dela Il. sa dn. consil. gub. in pensiune Elia Macelariu tacs'a de m. ord. pre 186⁸/₉ 5 fr.; d) dela dn. prof. si deputatu dietalu Alecsandru Romanu tacs'a de m. ord. pre 18⁵⁹/₇₀ 5 fr.; e) dela dn. viconotariu la curtea de cassatiune dr. Iosifu Galu tacs'a de m. ord. pre 186⁸/₉ 5 fr. Sum'a 25 fr.

2) Dela dn. asesoriu supl. la judecatori'a din Seps-Szent-György Alecsiu Onitiu tacs'a de m. ord. pre 186⁸/₉ 5 fr.

3) Prin Rev. dn. prot. vicepres. si col. asoc. Ioanu Hanni'a s'au administratu 29 fr. v. a. si anume: a) dela dn. protop. in Campeni Ioanu Patiti'a tacs'a de m. ord. pre 186⁵/₆ 5 fr.; b) dela dn. parochu in Vidr'a de susu Ioanu Iancu tacs'a de m. ord. pre 186⁷/₈ 5 fr.; c) dela dn. parochu in Resnari Sav'a Popoviciu Barcianu tacs'a de m. ord. pre 186⁷/₈, ⁸/₉ 10 fr. Cu totulu 20 fr.

4) Prin ven. consistoriu metrop. din Blasiu, cá colect'a adunata in parochi'a gr. cat. a Manaradiiei, s'au trimisu 6 fr. 10 cr.

5) Prin dn. protop. alu Turdei Iacobu Logosianu s'au trimesu cá colecte a) dela poporulu gr. cat. din Turd'a noua 2 fr., b) din Salicea 1 fr. 22 cr., c) din Sindu 4 fr. 40 cr. d) din Filea de diosu 6 fr. 50 cr. Cu totulu 14 fr. 12 cr. v. a.

Sibiu, in 18. Septembrie 1869.

Dela secretariatulu asoc. trans.

Diariulu din Vien'a

„DER OSTEN,“

carele pe langa ce lupta de duoi ani cu barbatia pentru adeveratele interese ale monarchiei, in acelasi tempu apara intre altele, si bine intielesele interese ale natiunei romanesci, costa pe anu numai 6 fr. v. a., éra dela 1. Octobre a. c. a deschisu abonamentu si pe 3 luni pana la 31. Dec. numai cu 1 fr. 50 cr. v. a.! „Der Osten“ are si una fóia suplementaria „Das Wiener Sonntagsblatt,“ care inca coprinde articlii fórté interesanti. — Acestu diariu avù si mai deaprópe in Nr. 39 cativa articlii escelenti, éra in Nr. 38 publicase unu articlu interesantu despre Ioanu Buténu si altulu prea bunu despre lupt'a eroica a pompieriloru din Bucuresci in Sept. 1848. — Suntemu convinsi, cá oricare romanu cunósce limb'a germana, nu va lipsi a prenumera pe „Osten.“

Dictionariulu

UNGURESCU-ROMANESCU

(Magyar-román szótár)

compusu de Georgie Baritiu, Brasiovu 1869, legatu usioru cu 3 fr. 20 cr., legatu tíepenu cu calcaia de piele (Halbfranzband) 3 fr. 70 cr. v. a., se póte trage atatu dela auctoriu deadreptulu, catu si se póte comandá prin librerie totu cu pretiurile susu aratate, pentruca s'a ingrigitu, cá pretiulu se remana acelasi.

La cei mai departati dintre dd. abonati se trimitu eesemplariale prin posta, din cauza cá ori ce alta ocasiune prompta si sigura a lipsitu. La cei cari au a primi cate 10 à 50 ees. se trimitu prin carausi si pe calea ferata.